

МЕДІАКОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК РЕЗУЛЬТАТ МЕДІАОСВІТИ ТА ЗАПОРУКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ

О.В. БУРІМ

Україна, м. Луганськ, ЛОІППО, ЛНУ імені Тараса Шевченка

Сучасна людина – це людина медіасуспільства, яка з дитинства потрапляє у сферу численних медіа, та її повсякденням стає саме медіасередовище. А воно, з одного боку, має всі традиційні соціально-психологічні ознаки, характерні для соціального середовища, а з іншого – надає можливість психологічного тиску на тих, хто перебуває в цьому середовищі. І створений останнім віртуальний світ, у якому афективний елемент сприймання та «обробки» медійної інформації суттєво превалює над когнітивним, де під певний медійний вплив одночасно потрапляє величезна аудиторія, стає все частіше агресивним та потенційно деструктивним.

Сьогодні контакти людини з медіа перебільшують 11 годин на день, діти віком від 2 до 12 років в середньому дивляться телебачення 25 годин на тиждень. За даними Національної спілки сімейних асоціацій (UNAF – Union National des Associations Familiales), неповнолітня аудиторія щорічно проводить 154 години якісного часу з батьками, 850 годин – з учителями, а контактуючи з різними екранними медіа, – 1400 години! [1, 4]. Діти та підлітки – найактивніші споживачі медіа – наче губка, усотують живу та мертву воду технологічного медіасередовища, що пропонує інформацію часто суперечливу та мозаїчну, низьковартісну в художньому, смисловому та художньому аспектах. Насильство, жорстокість, відверта еротика стають невід'ємною частиною сучасної візуальної естетики; численні засоби масової комунікації доволі часто пропагують хибні орієнтації та цінності, спотворені моральні норми та неадекватні соціальні стереотипи. Тож якість медіаконтенту, безумовно, бажає бути кращою. Це аксіома, але є й чітке розуміння того, що за об'єктивних обставин медійне середовище, принаймні сьогодні, змінити не можливо. Проте можливо змінити споживача цього середовища, підготувати його до грамотного, ефективного споживання медіапродукції, до безпечної «подорожі» медіапростором.

Зробити це цілком реально за допомогою медіаосвіти, яка сьогодні повинна стати одним із важливих сучасних напрямів виховання молоді, основою для формування культури особистості в інформаційному суспільстві та засобом захисту людини, перш за все людини молодшої, від впливу негативного медіаконтенту.

На сайті програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх» читаємо: «Медіаосвіта розглядається як процес розвитку особистості за допомогою та на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів; навчання різних форм самовираження за допомогою медіа техніки» [2]. За Концепцією ж впровадження медіаосвіти в Україні (Концепцією, прийняття якої підготувало фундамент для проведення широкомасштабного поетапного Всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти на всіх рівнях), слід зробити певні кроки для того, щоб сприяти розбудові в державі продуктивної медіаосвітньої системи заради забезпечення всебічної підготовки до ефективної, а головне безпечної взаємодії, з одного боку, сучасної системи медіа, а з іншого – нашої молоді [3], у якій вкрай необхідно формувати медіакомпетентність та медіаграмотність. І якщо перша якість заснована на критичному мисленні, а також на здатності до медіатизованого діалогу з іншими людьми, то друга передбачає володіння знаннями, навичками та вмінням аналізувати й синтезувати просторово-тимчасову реальність, уміння «читати» медіатекст та використовувати засоби масової комунікації для задоволення інформаційних потреб [4, 431].

Медіакомпетентність та медіаграмотність – основні показники, сформовані під час реалізації медіаосвітнього процесу, медіакультури особистості. Особистості, яка не лише технічно медіаграмотна, а усвідомлює особливості функціонування медіа та закономірності їх існування, адекватно сприймає та в подальшому інтерпретує медійну інформацію, фільтрує її та критично осмислює. Саме такі здібності забезпечать самостійність особистості, її незалежність від наявних стереотипів, дозволять зберегти критичну автономію та критичну дистанцію, тобто автономізувати себе від впливу медіа, зберегти здатність індивідууму лишатися індивідуумом.

Як зазначає провідний російський теоретик медіаосвіти О. В. Федоров, поділяючи думку впливового британського медіапедагога Д. Букінгема, медіаосвіта не повинна ставати опозицією відносно системи сприйняття шкільної або студентської аудиторії, починатися з уявлень про те, що медіа обов'язково є шкідливими, а молоді люди – пасивні жертви впливу. Навпаки, «*медіаосвіта* все більше становить у центр *особистість* учня і починається з опори на існуючі у нього медійні знання та досвід... Медіаосвіта не намагається огорожувати молодих людей від впливу медіа, вона надає можливість учням *приймати* обґрунтовані *рішення* відносно їх особистого захисту» [1, 7]. А це набагато цінніше – формування здібності у людини до свідомого та ефективного функціонування в умовах надзвичайно ускладнених відносин в глобалізованому світі, в інформаційному суспільстві з його небувалою комунікативністю та інформаційною насиченістю середовища життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федоров А.В. Медиаобразование будущих педагогов / Федоров А. В. – Таганрог : Изд-во Кучма, 2005. – 314 с.
2. Сайт програми ЮНЕСКО «Информация для всех» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до порталу: <http://www.ifap.ru/projects/mediaed.htm/>.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу до порталу : <http://osvita.telekritika.ua/material/konsepciya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukrayini>.
4. Медіакультура особистості : соціально-психологічний підхід: навчальний посібник / О. Т. Баришполец, Л. А. Найдьонова, О. Є. Голубева, В. В. Різун та ін.; За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. – К. : Міленіум, 2010. – 440 с.